7/3943

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan
1151

ANKARA
27./12/2004

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: a) Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı ifadeli, 5/11/2004 tarihli ve A.01.0. GNS.0.10.00.02-7755 sayılı yazınız.
b) 23/11/2004 tarihli ve 1277 sayılı yazımız.

İlgi (a) yazınız ekinde alınan ve Antalya Milletvekili Nail Kamacı tarafından Bakanlığımıza yöneltilip yazılı olarak cevaplandırılması istenilen 7/3943 Esas No.lu soru önergesiyle ilgili cevaba esas teşkil edecek bilgilerin derlenebilmesi için ilgi (b) yazımızla, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 99. maddesinin beşinci fıkrası uyarınca bir aylık ek süre verilmesi istenilmiştir.

Söz konusu soru önergesine verilen cevap örneği iki nüsha hâlinde ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerine arz olunur.

Cemil ÇİÇEK
Bakan

EK:
Soru önergesi cevabı (2 adet)

7/3943

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan

ANKARA
.../.../2004

Sayın Nail KAMACI
Antalya Milletvekili
T.B.M.M.

Bakanlığımıza yöneltilip yazılı olarak cevaplandırılması istenilen 7/3943 Esas No.lu soru önergesinin cevabı aşağıda sunulmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının, kamu hizmeti görevlileriyle ilgili hükümleri arasında yer alan 129. maddesinin son fıkrasındaki "Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılması, kanunla belirlenen istisnalar dışında, kanunun gösterdiği idarî merciin iznine bağlıdır." hükmü sebebiyle başta 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun olmak üzere değişik birçok kanunda memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle işledikleri suçlar bakımından tâbi olacakları özel soruşturma ve kovuşturma usulleri öngörülmüştür.

Ülkemizde, memurların ve diğer kamu görevlilerinin görevlerinden doğan ya da görevleri sırasında işledikleri ileri sürülen suçların takibinin özel soruşturma yöntemine bağlanmasının yüz yılı aşan bir geçmişi bulunmaktadır. Bu kapsamda, idare sistemimizde önemli yeri olan 1913 tarihli Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkat, 86 yıl uygulandıktan sonra 2/12/1999 tarihli 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun ile yürürlükten kaldırılmıştır.

Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkat ile getirilen sistemde, memurların görevlerinden doğan veya görevleri sırasında işledikleri iddia olunan suçlardan ötürü haklarındaki ilk tahkikat idarî makamlarca yapılmaktaydı ve idarî kurullar tarafından verilen son soruşturmanın açılması ya da açılmaması yönündeki kararlar, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ile öngörülen hazırlık soruşturması yerine geçmekteydi. 4483 sayılı Kanun ile getirilen sistemde ise memurların görevleri sebebiyle işledikleri iddia olunan suçlardan dolayı haklarında Cumhuriyet başsavcılıklarınca hazırlık soruşturması yapılabilmesi yetkili makamın iznine tâbi tutulmuştur.

4483 sayılı Kanunun "Kapsam" kenar başlıklı 2. maddesinde;

"Bu Kanun, Devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürüttükleri kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslî ve sürekli görevleri ifa eden memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle işledikleri suçlar hakkında uygulanır.

Görevleri ve sıfatları sebebiyle özel soruşturma ve kovuşturma usullerine tâbi olanlara ilişkin kanun hükümleri ile suçun niteliği yönünden kanunlarda gösterilen soruşturma ve kovuşturma usullerine ilişkin hükümler saklıdır.

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan

ANKARA
.../.../2004

Ağır cezayı gerektiren suçüstü hâli genel hükümlere tâbidir.
Disiplin hükümleri saklıdır.
765 sayılı Türk Ceza Kanununun 243 ve 245 inci maddeleri ile 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 154 üncü maddesinin dördüncü fıkrası kapsamında açılacak soruşturma ve kovuşturmalarda bu Kanun hükümleri uygulanmaz."
hükmü yer almaktadır. Söz konusu hüküm sebebiyle, başta kolluk görevlileri olmak üzere, kamu iktisadî teşebbüsleri ve yerel yönetimler de dahil çok sayıda birimde görevli personel hakkındaki soruşturma bu Kanun hükümlerine göre yürütülmektedir. Ayrıca bu Kanuna tâbi olmamakla birlikte, çok sayıda farklı meslek mensubunun işledikleri suçlar özel kanunları sebebiyle ayrı soruşturma usulüne bağlanmıştır.

Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yargılanmasının özel soruşturma ve kovuşturma usulüne bağlanması sebebiyle, bu kapsamdaki soruşturmalara ilişkin evrak adlî mercilere intikal edinceye kadar çeşitli aşamalardan geçtiğinden, Cumhuriyet savcılarının delil toplama görevlerini gereği gibi yapmaları zorlaşmakta ve hazırlık soruşturmasının sağlıklı olarak yürütülmesi mümkün olmamaktadır. Bu hükümler, soruşturma yapan kamu görevlilerinin ve karar veren idarî organların bağımsız olmamaları, ceza uyuşmazlıklarının idarî sistem içinde karara bağlanmasının Anayasanın kuvvetler ayrılığı ilkesine ters düştüğü, yargı faaliyetinin idarî organlara bırakılmasının sakıncalı olduğu, soruşturmanın hâkimlik teminatı olmayan kişilerce yapılması sebebiyle ve eşitlik ilkesine aykırılık oluşturduğu gerekçeleriyle eleştirilmektedir.

Yukarıda belirtilen eleştirilerin karşılanması amacıyla memurlar ve diğer kamu görevlilerinin işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü özel soruşturma ve kovuşturma usulleri öngören kanun hükümlerinin kaldırılması bir an için düşünülebilirse de, bu suçların takibinin Anayasanın 129. maddesinin son fıkrasındaki hüküm uyarınca "kanunla belirlenen istisnalar dışında, kanunun gösterdiği merciin iznine" bağlı tutulmuş olması karşısında bu yöndeki bir düzenlemeye anayasal bakımdan imkân görülmemektedir.

Öte yandan, dünyada kabul edilen hukuk sistemleri ve bu sistemlere bağlı olarak yapılan düzenlemeler birbirinden farklılık arzetmektedir. Bu bağlamda Kıta Avrupası Hukuk Sistemi ile Anglo Amerikan Hukuk Sistemi ve bunların öngördüğü ceza yargılama usulleri birbirinden farklıdır. Her iki sistem kendi içinde bütünlük oluşturmakla birlikte, birinde yer alan müessesenin diğerine aynen aktarılması sistemin diğer unsurlarıyla uyumsuzluklara sebep olabildiğinden her zaman olumlu sonuçlar doğurmamaktadır. Hukuk sistemimiz de esas itibarıyla kıta Avrupası Hukuk Sistemi içinde yer almaktadır. Bu itibarla, Anglo Amerikan Hukuk Sisteminden bir müessesenin alınarak Hukuk Sistemimize monte edilmeye çalışılması istenilen ve beklenilen sonuçları doğurmayabileceği gibi aksi tesirlere de sebep olabilecektir.

7/3943

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan

ANKARA
.../.../2004

Yolsuzluğun son yıllarda Dünyanın gündemini işgal eden en önemli konulardan biri olarak karşımıza çıktığı, Avrupa Konseyinde ve Birleşmiş Milletlerde yolsuzlukla ilgili olarak yapılan çalışmalarda, bu kriminolojik ve sosyolojik olayın basit rüşvet veya başkaca haksız menfaat temin etmenin ötesinde, demokratik rejimi tehdit eden, gelir dağılımını bozan hatta ekonomik düzeni kökünden sarsan bir olgu olduğunun kabul edildiği de malûmlarıdır.

Bu bağlamda, Ülkemizde son yıllarda kamu maliyesinin eşi görülmemiş boyutta zarara uğratıldığı, kaybolan kaynakların kamuya tekrar kazandırılmasının ve bu konuda etkin tedbirlerinin alınmasının zorunlu olduğu düşüncesinden hareketle Bakanlığımızca taslağı hazırlanan 12/12/2003 tarihli ve 5020 sayılı "Bankalar Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun"la; kamuoyunda "banka hortumlaması" olarak isimlendirilen tasarruf mevduatlarına tanınmış olan sınırsız mevduat garantisi nedeniyle belli başlı gruplarca kurulmuş bankaların hâkim ortaklarınca kendi şirketlerine para aktarmak, sınırsız ve teminatsız kredi kullanmak suretiyle içinin boşaltılması sonucunda Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna intikal eden batık bankaların alacaklarının takibi ve tahsili için sorumlu banka sahip ve ortakları, yöneticileri ve yakınları ile bunarla muvazaalı ve işbirliği içinde faaliyette bulunduğu açıkça belli olan üçüncü şahıslar hakkında, kendilerine haksız ve hukukî dayanaktan yoksun olarak aktarılan banka alacaklarının takibi, tahsili ve bu tür eylemlerinin etkin bir şekilde cezalandırılmasını sağlayacak hükümler getirilmiştir.

Buna ilâve olarak, adayı bulunduğumuz Avrupa Birliğine üye ülkelerin hemen hemen tamamında yıllardır uygulanmakta olan ve uluslararası sözleşmelerde yasal düzenleme hâline getirilmesi önerilen modern soruşturma yöntemlerinin düzenlenmesi amacıyla taslağı Bakanlığımızca hazırlanan "Yolsuzlukla Mücadele Kanunu Tasarısı" da hâlen Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu gündeminde bulunmaktadır.

Diğer taraftan, Anayasanın 98. maddesinin ikinci fıkrasında, "Soru, Bakanlar Kurulu adına, sözlü veya yazılı olarak cevaplandırılmak üzere Başbakan veya bakanlardan bilgi istemekten ibarettir." hükmüne yer verilmiş; aynı maddenin son fıkrasında da, soru ile ilgili önergelerin verilme şekli, içeriği ve kapsamı ile cevaplandırılma, görüşme ve araştırma yöntemlerinin Meclis İçtüzüğü ile düzenleneceği öngörülmüştür.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün;

"Soru" kenar başlıklı 96. maddesinde "soru"nun kısa, gerekçesiz ve kişisel görüş ileri sürülmeksizin; kişilik ve özel yaşama ilişkin konuları içermeyen bir önerge ile Hükümet adına sözlü veya yazılı olarak cevaplandırılmak üzere, Başbakan veya bir bakandan açık ve belli konular hakkında "bilgi istemek" ten ibaret olduğu;

"Sorulamayacak konular" kenar başlıklı 97. maddesinde de; başka bir kaynaktan kolayca öğrenilmesi mümkün olan konular ile tek amacı istişare sağlamaktan ibaret konuların ve konusu evvelce Başkanlığa verilmiş gensoru önergesiyle aynı olan soruların sorulamayacağı;

Hükme bağlanmıştır.

7/3943

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan

ANKARA
.../.../2004

Anayasanın ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün yukarıda belirtilen hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, önergede yer alan diğer hususların bilgi istemeye yönelik olmadığı, kişisel görüş ileri sürülmek suretiyle düşünce öğrenmeyi amaçladığı anlaşılmakla cevaplandırılmasına yasal imkân görülememiştir.

Bilgilerinize arz olunur.

Cemil ÇİÇEK
Bakan